

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Faro Podium Neem de ruimte!

19 nov 2025

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Programma

- 13.30-13.45 Opening en welkom
- 13.45-15.30 Zes presentaties
- 15.30-15.45 Pauze
- 15.45-16.30 Vier workshops
- 16.30-17.15 Borrel

Mensen en gemeenschappen als actor?

Artikel 4, verdrag van Faro:

De Partijen erkennen dat:

- a. iedereen, individueel of collectief, het recht heeft de voordelen van het cultureel erfgoed te ondervinden en bij te dragen aan de verrijking ervan;*
- b. iedereen, individueel of collectief, de verantwoordelijkheid heeft om het cultureel erfgoed van anderen in even grote mate te respecteren als zijn eigen erfgoed, en bijgevolg ook het gemeenschappelijk erfgoed van Europa;*
- c. de uitoefening van het recht op cultureel erfgoed alleen onderworpen mag zijn aan die beperkingen die in een democratische samenleving noodzakelijk zijn voor de bescherming van het algemeen belang en de rechten en vrijheden van anderen.*

Sector, factor, vector, actor

SECTOR APPROACH

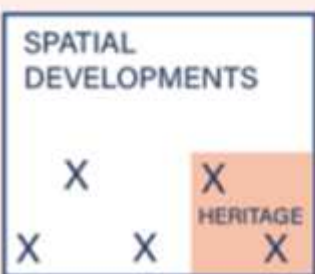
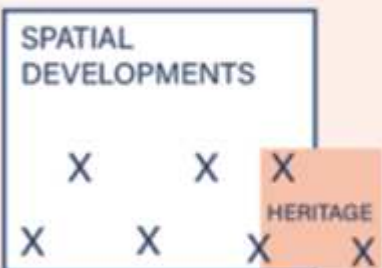
FACTOR APPROACH

VECTOR APPROACH

ACTOR APPROACH

Presentaties

- › Samen denken, samen doen: een open ontwikkelproces bij herbestemming, door **Arno Boon**
- › Inspiratie aanbod Bouwrituelen, door **Imke en Renske van Dillen**
- › Het reizend leercircus, de impact van nieuw immaterieel erfgoed op de leefomgeving, door **Nicole van Dijk**
- › Biografie van culturele ecosystemen, door **Bernard Stikfort**
- › Poelenburg/Peldersveld: buurtdragers en buurtmakers, door **Jouke van der Werf**
- › Behoud en beheer van plekken van betekenis in de buurt, door **Vincent Jacobs**

RESTAUREREN EN
HERBESTEMMEN VAN
CULTUREEL ERFGOED

Hoe we het doen

- Sinds 1995, geen winst
- Betekenisvolle plekken
- 250 gebouwen en complexen,
- 15 investeringsprojecten, 300 huurders
- Balans: € 86 mln; Investeringsvolume: € 300 mln
- BOEi Advies en Management voor derden
- 70 haalbaarheidsonderzoeken per jaar
- POM-status; beperkte middelen
- Kleine vaste kern - ondernemend netwerk
- Actief in de hele keten
- Opgeven is geen optie
- Stichting Vrienden van BOEi

wie zijn wij

bpd

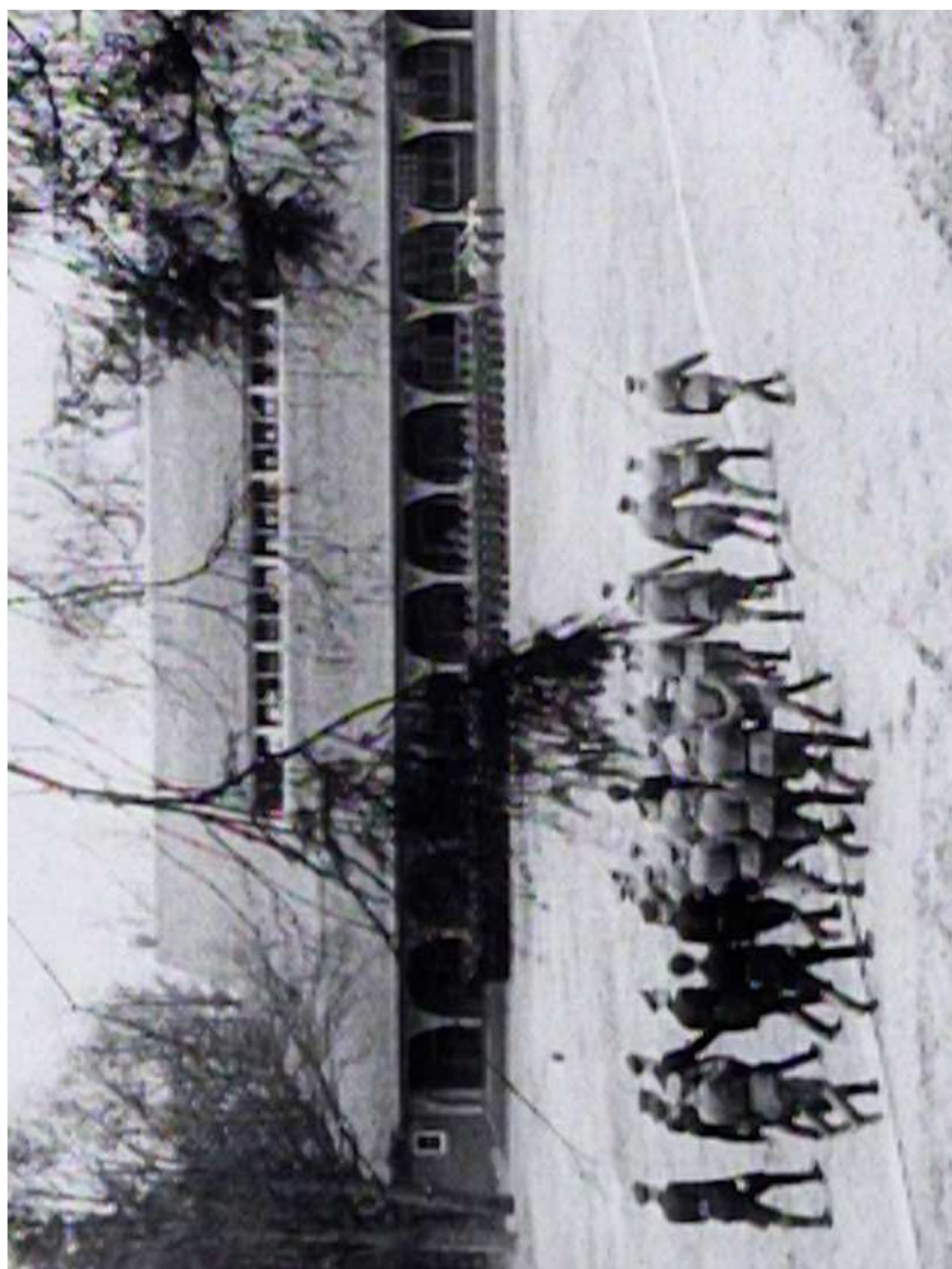
TBI

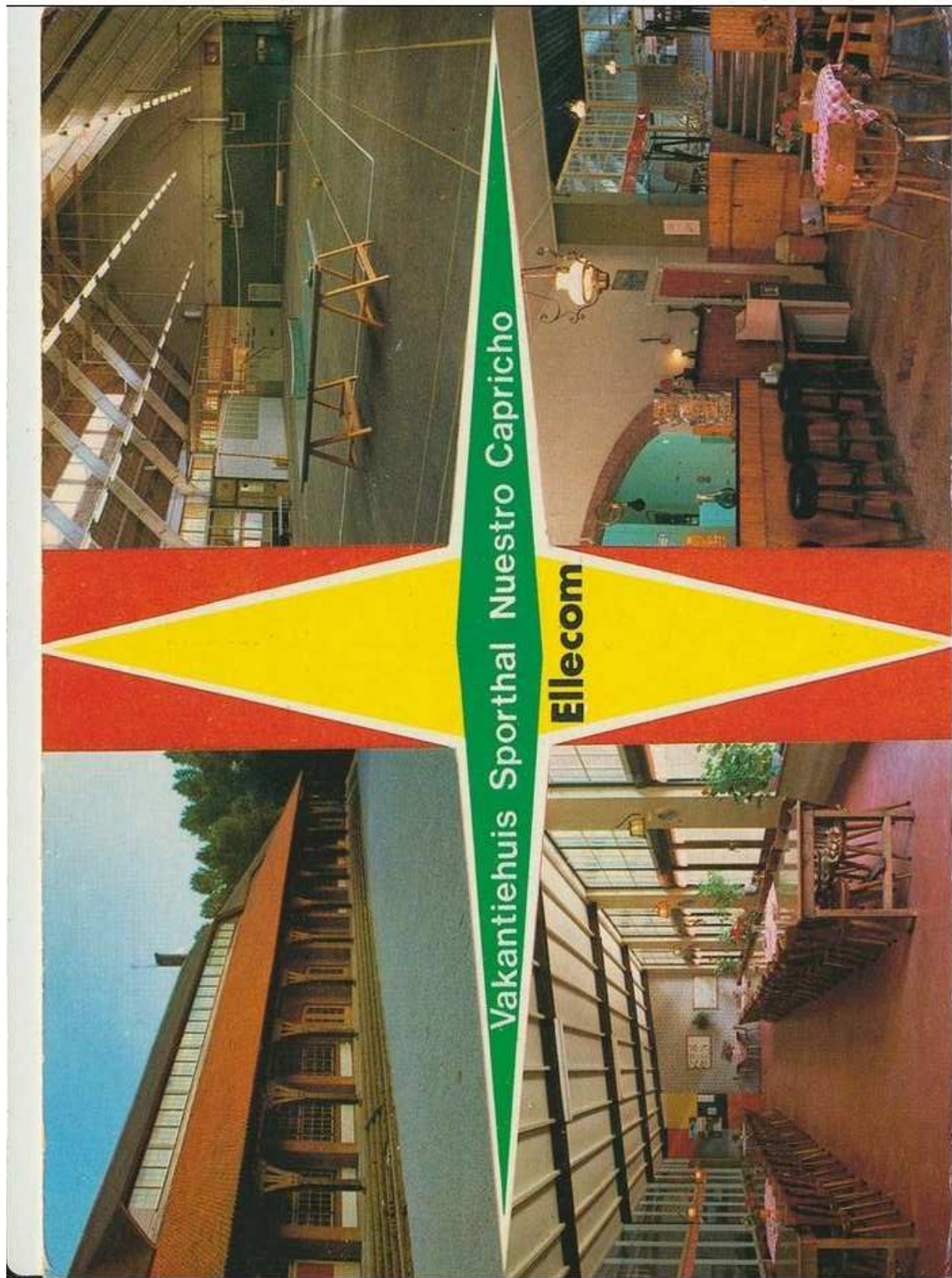

Wat we doen

Ellecom, SS Turnhal

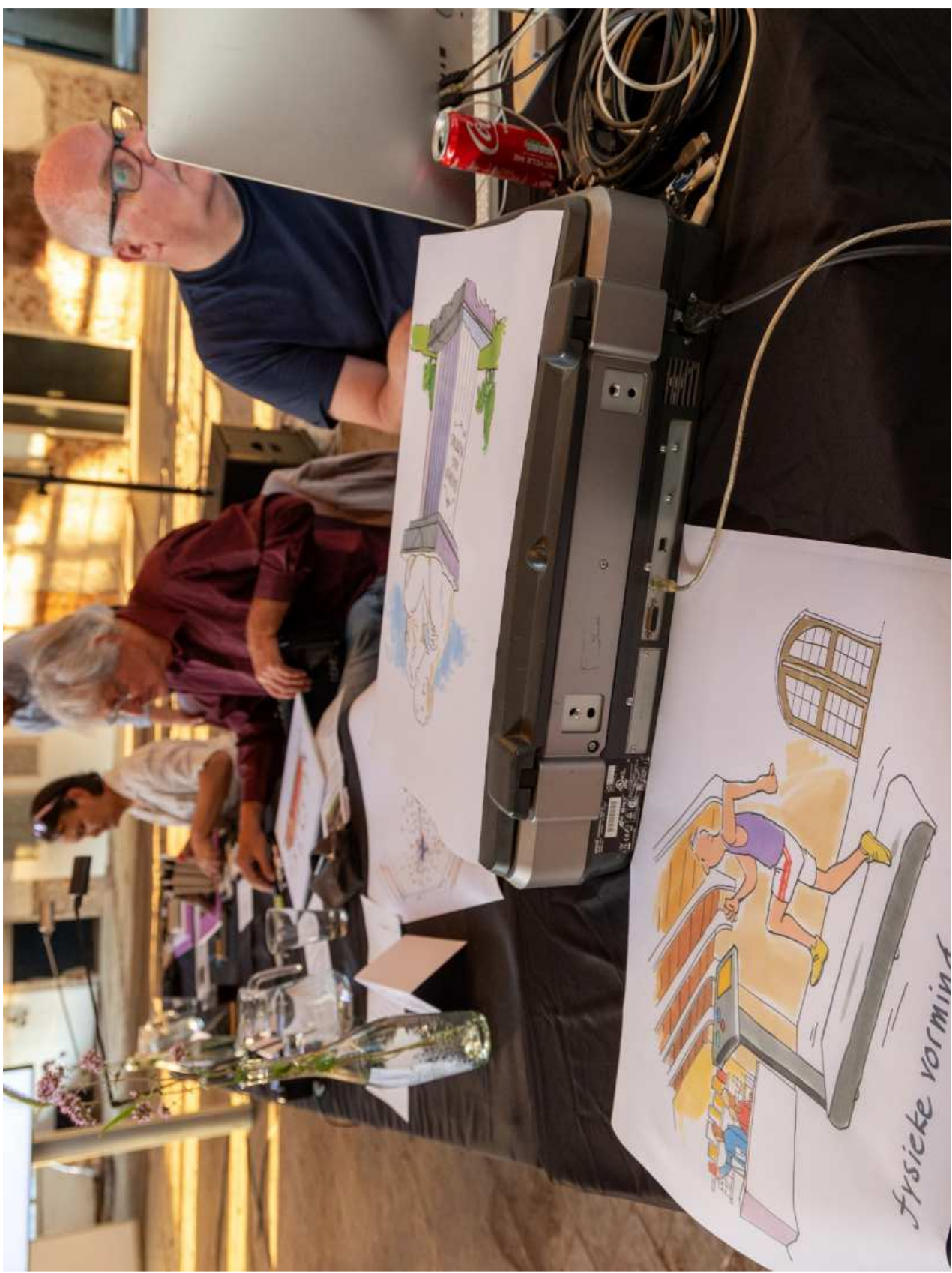

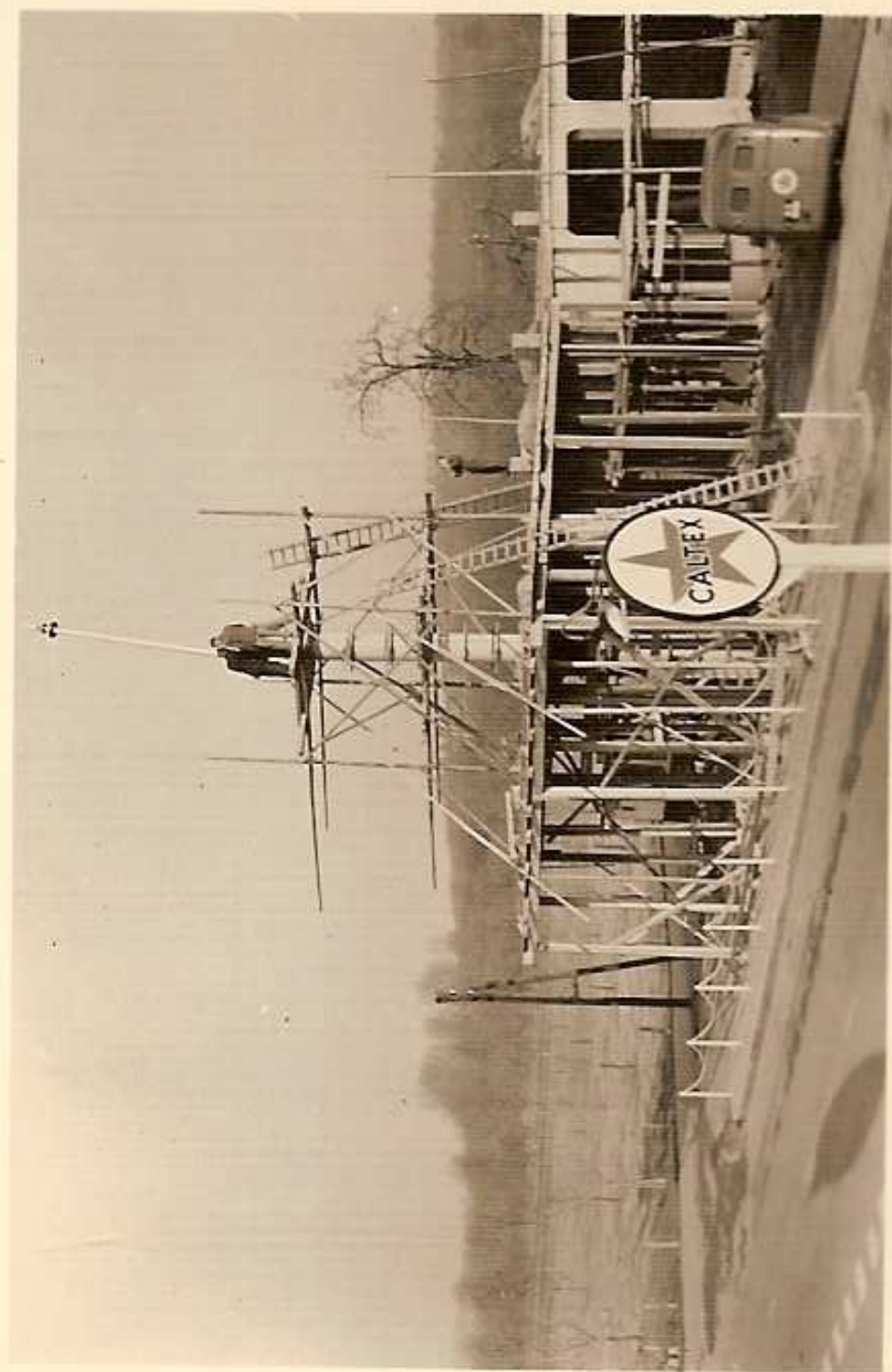

Wat we doen

Withuis, Caltex tankstation

Caltex, mogelijkheden/keuzes

BOEI
BESLUITEN EN
HERBESTEMINGEN VAN
CULTUREEL ERFGOD

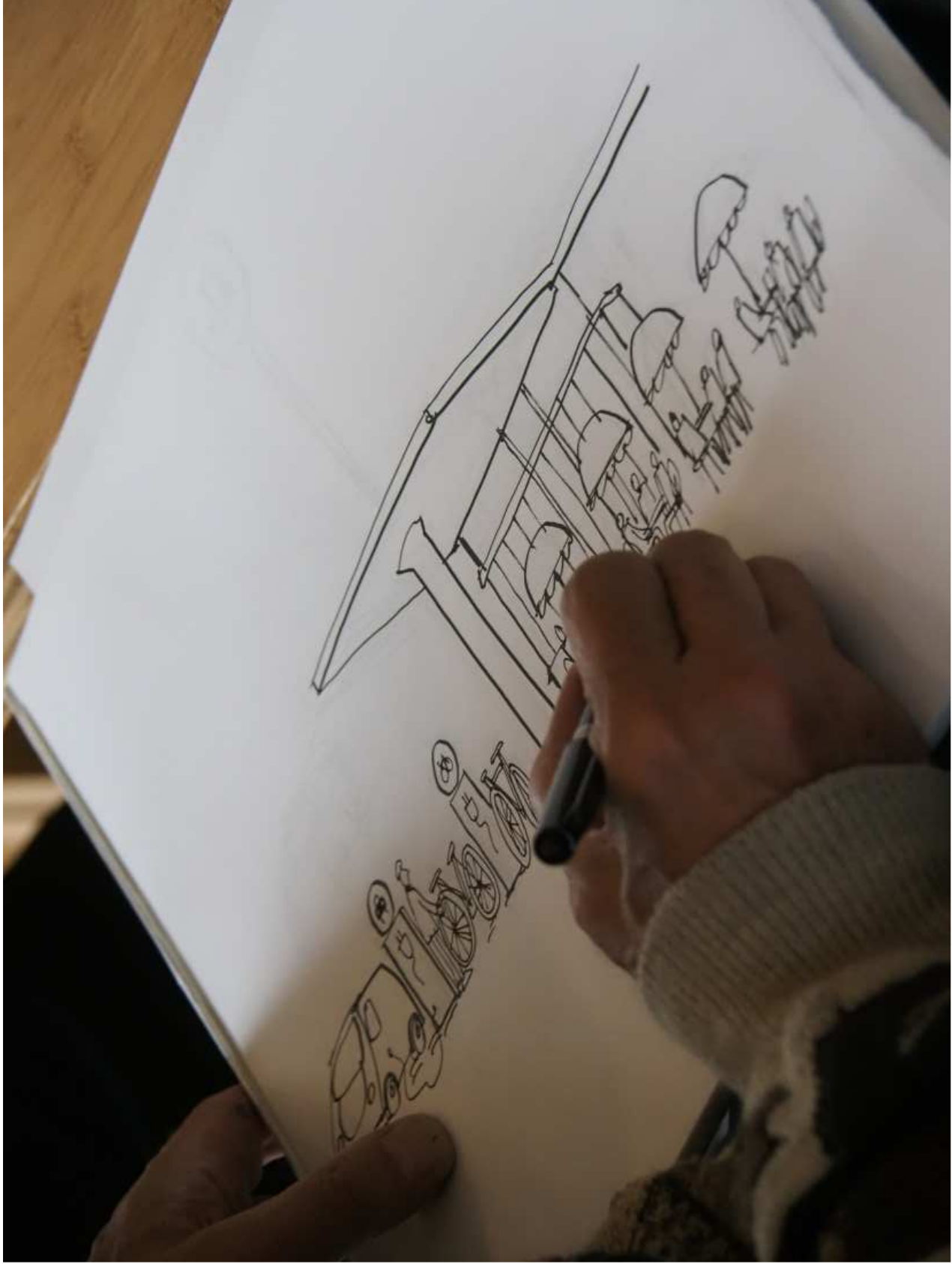
- Tankstation,
- Mogelijkheden zijn beperkt, klein, duur, functie.
- Meerdere geïnteresseerden
- Vooral horeca, maar ook kantoor; opslag
- Maatschappelijk geld
- Openbare functie
- Monument (gemeentelijk)
- Plek binnen de identiteit van Wierhuis / Eijsden

Een plek waar de verhalen en gevoelens van vroeger doorklinken in de toekomst.

MARKTEN

Vervolgproces / sluiting

hoe we het doen

BEZIELING

VOLHARDEND

VINDINGRIJK

LEF

SAMEN

TEGENDRAADS

RESTAUREREN EN
HERBESTEMMEN VAN
CULTUREEL ERFGOED

BOUWRITUELEN

BOUW AAN EEN BAND MET HET PAND

Verdrag van Faro in de praktijk

WAT IS EEN

BOUWRITUEEL

- Vooronderzoek
- Ontwerp
- Uitvoering Ritueel
- Afronding

TEAM BOUWRITUELEN

BOUWRITUELEN

FARO UITVOERINGSPROGRAMMA 2025 - 2026

Hoe kan de kracht van eeuwenoude bouwrituelen ingezet worden bij hedendaagse erfgoed transformaties?

Verdrag van Faro in de praktijk

Learning by doing: casestudies

Open Call Bouwrituelen voor studenten

Verdiepend onderzoek bouwrituelen

Kennisdelen Infoloket bouwrituelen

DE·VRIES·ROBBĒ&CO
OUDE LIEFDE ROEST NIET
23 & 25 JAN 2026
 aanmelden via www.bouwrituelen.nl

Dag Zusterflat!

Learning by doing: Laatste Groet Zusterflat

2 februari 's-Hertogenbosch

Learning by doing: Oude liefde roest niet

voormalige Staalfabriek De Vries-Robbé Gorinchem

23 en 25 januari Gorinchem

ONTWERP EEN RITUEEL VOOR EEN GEBOUW

voor studenten op het gebied van erfgoed, bouwkunde, architectuur, vastgoed, (social) design, kunst, journalistiek, communicatie, of een vergelijkbare richting

Eerste prijs: € 2.000,-

Tweede prijs: € 1.000,-

Derde prijs: € 500,-

Inzenden voor 23 feb 2026

www.bouwrituelen.nl
23 & 25 jan meet up

OPEN CALL

Ben jij student?

MBO - HBO - WO

Dan dagen we je uit voor deze landelijke ontwerpwedstrijd!

Onderzoek een gebouw → ontwerp een sociaal ritueel → win € 2.000

- kies een gebouw dat een verandering doormaakt
- ontwerp een sociaal ritueel dat past bij deze plek
- maak kans op prijzengeld en publicatie

Je mag elk gebouw kiezen - ook gewoon in je eigen buurt

Belangrijke data

- inschrijven ontwerpwedstrijd uiterlijk **20 januari 2026**
- meet up: **23 of 25 januari 2026**
- inzenden ontwerp uiterlijk **22 februari 2026**
- prijsuitreiking **12 maart 2026**

Spelregels

Scan de QR code of
mail info@bouwrituelen.nl
en ontvang alle informatie

Veel succes namens de jury!

Francesco Veenstra - Rijksbouwmeester,

Ivka Orbon - Directeur BHC, Leonore van den Ende PhD - Professor Antropologie

en Imke van Dillen MRE - Directeur Buro Bouwrituelen

Stadsmaatschappij Rotterdam
Initiatief voor het Cultuurland
Rotterdam

Lighthousefonds

Gemeente
Rotterdam

provincie
Zuid-Holland

Marktgemeinde
Rotterdam

Verdrijving van Bureaus in praktijk - een initiatief van Buro Bouwrituelen, onder de vlag van het RABO Universiteitsprogramma (RUBO) met alle kennis en kunde van de Universiteit van Amsterdam

EXPLORING THE UNBEATEN PATH

Verdiepend onderzoek

Case Studies

Historisch literatuur onderzoek

Interviews & Vlogs

Kennis delen

Infoloket

Gids

Publicatie

Tutorial

Open Call

Aanbod

STICHTING
WIJKCOLLECTIE

Het Reizend LeerCircus

Nicole van Dijk, Stichting Wijkcollectie

de impact van nieuw immaterieel erfgoed op de leefomgeving

het Reizend LeerCircus

Lombardijen, Oude Noorden, Oosterflank,
Hoek van Holland, Spangen.

Ritme van het LeerCircus

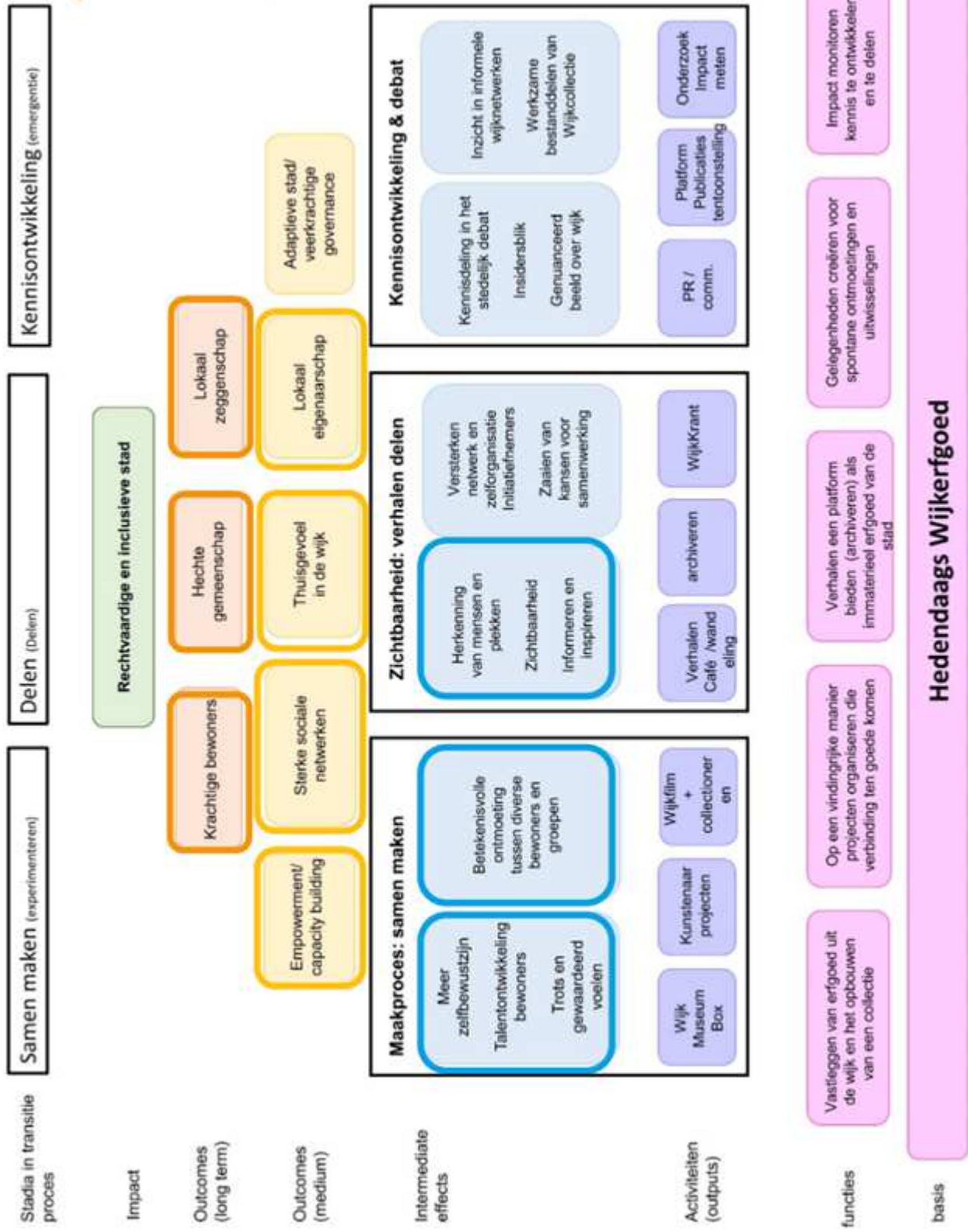
3 maanden in 1 wijk

11 weken workshops obv kunstenaars en makers

Wijkverhalen visualiseren

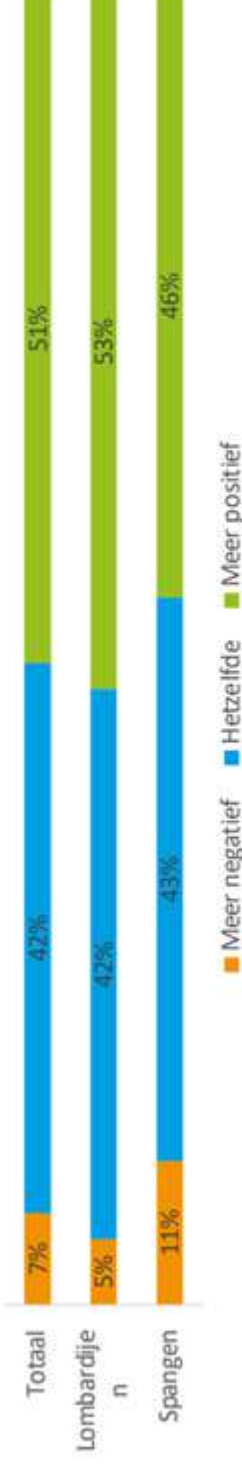
1 week de installatie in de wijk met optredens, verhalen en kunstwerken uit de wijk

Na afloop een manifest om geleerde lessen te verankeren

Effecten van deelname

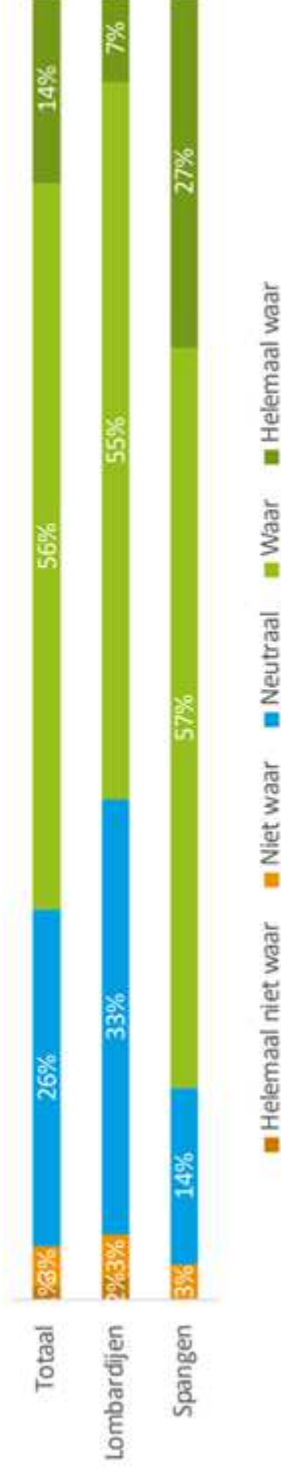
Ik denk anders over mensen in de wijk

Ik heb met mensen gepraat die ik nog niet kende

Ik herken meer mensen in de wijk

Effecten van deelname

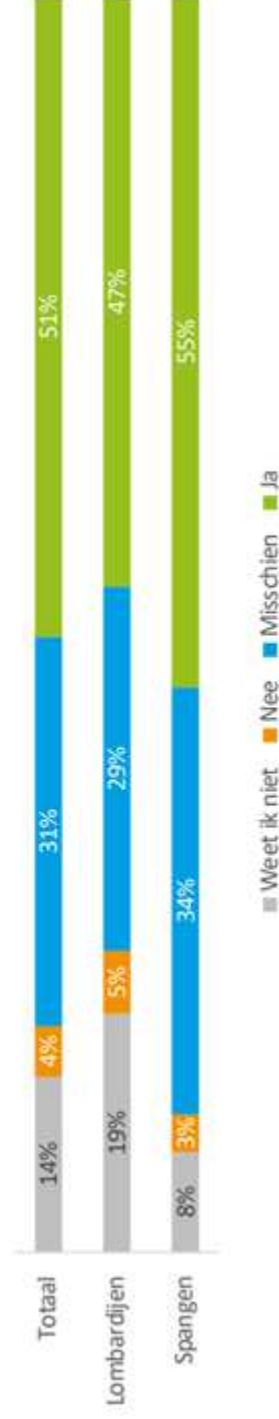
Ik voel me meer thuis in de wijk

Ik ben trotser op onze wijk

Ik wil zelf iets doen voor de wijk of de mensen in de wijk

■ Weet ik niet ■ Nee ■ Misschien ■ Ja

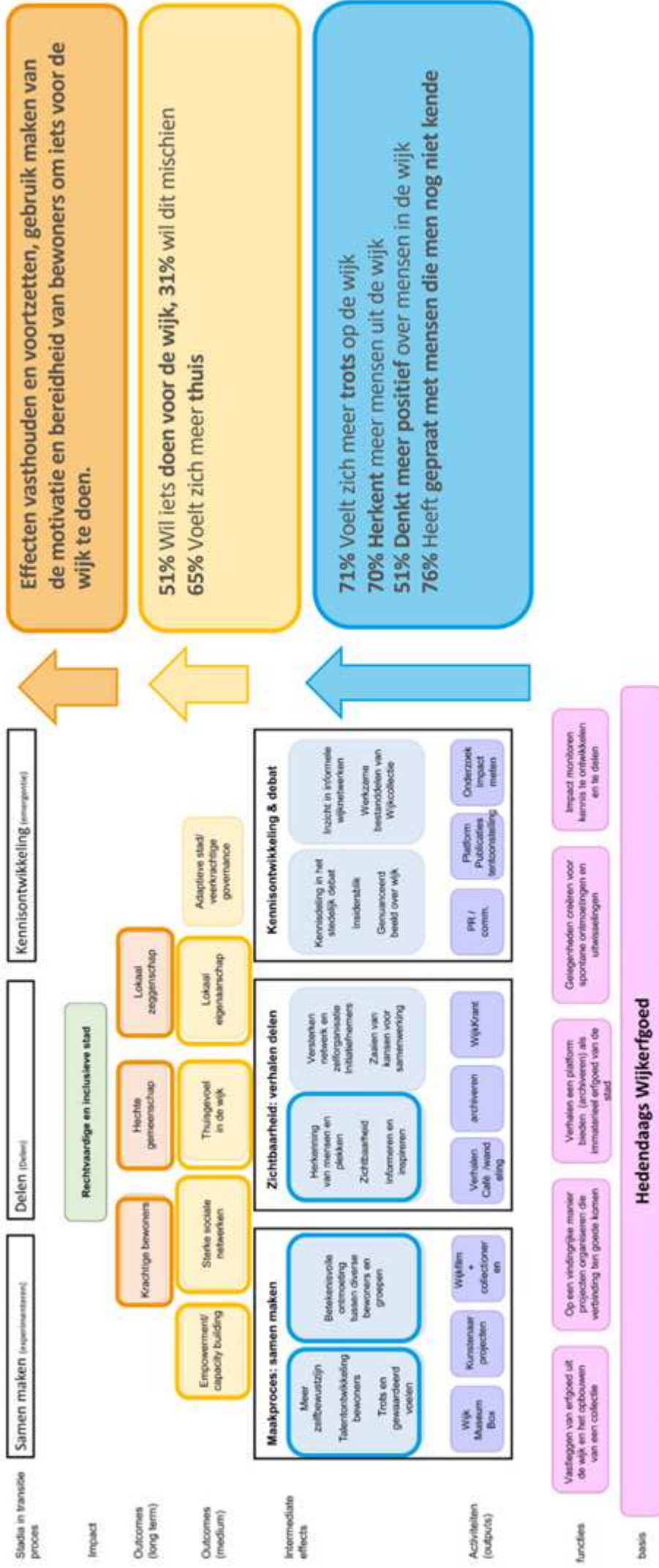
Wat we meten en wat we zien

Zichtbare waarden (via impactmeting):

- 2/3 van de deelnemers voelt meer trots op de wijk.
- 65 % leert nieuwe mensen kennen (
- 71 % ervaart erkenning of nieuwe samenwerkingen.
- 75% wil zelf iets doen voor de wijk.

Onzichtbare, maar voelbare waarden:

- **Tijd en vertrouwen**
- **Herstel van relaties** – bewoners en beleid vinden elkaar (weer)
- **Erkenning en betekenis** – ‘we doen ertoe’.

Richting geven aan wat bewoners willen

Het LeerCircus maakt zichtbaar wat bewoners belangrijk vinden voor hun wijk, wat zij willen doorgeven aan anderen en de toekomst.

Wanneer deze verhalen worden herkend als erfgoed van de wijk, krijgen bewoners taal, erkenning en vertrouwen om hun behoeften te formuleren.

Daaruit volgen de manifesten: het **Sieraad van de Wijk** en de **Wensenkaart** geven die behoeften direct richting.

Ze maken concreet wat bewoners willen, welke eerste stap daarbij hoort en wie daarin kan meebewegen.

Zo ontstaat een gedeeld kompas voor bewoners, beleid en partners in het wijknetwerk:
erfgoed wordt handelingsperspectief.

Sieraad van Spangen

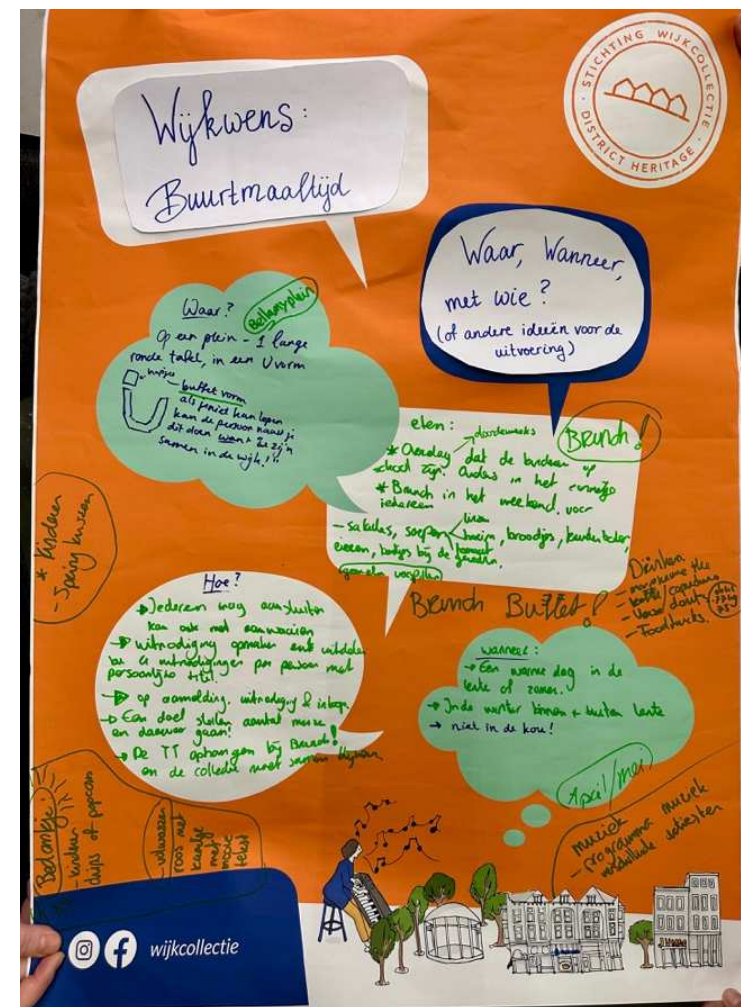

STICHTING
WIJKCOLLECTIE

Wijkwens

4 lessen uit 2 jaar LeerCircus

1. Radicale zachtheid – beleid verzachten is een veranderstrategie

Erfgoed komt hier terug als erkenning: verhalen, rituelen en persoonlijke ervaringen worden gezien als waardevol voor de wijk. Door zachtheid durven mensen hun eigen erfgoed te delen.

Erfgoed ontstaat waar mensen zich veilig genoeg voelen om betekenis te geven.

2. Traag en snel – combineer de emotionele piek met ritme en herhaling

Erfgoed wordt gevormd door momenten én door herhaling. Het LeerCircus creëert een piek; het Sieraad en de Wensenkaart zorgen voor ritmische opvolging.

3. Erfgoed groeit door terugkerende rituelen die betekenis verankeren in het dagelijks leven.

4. Gelijkwaardig eigenaarschap – verantwoordelijkheid delen in plaats van uitbesteden

Wanneer bewoners zelf symbolen, verhalen of stappen beheren (zoals het Sieraad dat steeds verder wordt uitgebreid), dragen zij het erfgoed zelf.

Erfgoed wordt krachtig wanneer de gemeenschap eigenaar is van betekenis én vorm.

Dierenvoedselbank Rijnmond Landelijke

De Dierenvoedselbank ondersteunt ongeveer 150 vrijwilligers, die op verschillende locaties in de regio Rijnmond de voedselbank van de regio Rijnmond ondersteunen. De vrijwilligers van de Dierenvoedselbank zijn actief in de regio Rijnmond, met name in de regio Rijnmond.

Forme van de Wijkcollectie zijn de Wijkcollectie Rijnmond en de Wijkcollectie Rijnmond. De Wijkcollectie Rijnmond is een organisatie die zich inzet voor de Wijkcollectie Rijnmond. De Wijkcollectie Rijnmond is een organisatie die zich inzet voor de Wijkcollectie Rijnmond.

De Wijkcollectie Rijnmond is een organisatie die zich inzet voor de Wijkcollectie Rijnmond. De Wijkcollectie Rijnmond is een organisatie die zich inzet voor de Wijkcollectie Rijnmond.

Wanneer de Wijkcollectie Rijnmond wordt gevraagd om de Wijkcollectie Rijnmond te ondersteunen, wordt de Wijkcollectie Rijnmond gevraagd om de Wijkcollectie Rijnmond te ondersteunen.

Website: www.dierenvoedselbank.nl

1) Verzamelen →

2) Verbeelden

→ 3) Verbinden

→ 4) Verankeren

In onze praktijk betekent dat: niet bewaren om het bewaren, maar doorgeven wat ons verbindt. Wanneer bewoners hun verhalen verbeelden en terugbrengen in de straat, ontstaat een *verbindende infrastructuur*: relaties die vertrouwen en nabijheid scheppen tussen

Beeld: schema van de vier V's – Verzamelen, Verbeelden, Verbinden, Verankeren.

Workshop

De 4 V's als methode voor structurele verankering: Verzamelen, Verbeelden, Verbinden en Verankeren

Hoe erfgoed de gemeenschap versterkt

Waar begint betekenis?

- Wat zijn in jouw praktijk de momenten of plekken waar betekenis ontstaat?
- Hoe herkent u dat iets erfgoed *wordt* in plaats van erfgoed *is*?
- Wie verzamelt die verhalen of signalen, en wie ontbreekt er nog?

één inzicht per groep wordt gedeeld.

Wat maakt iets zichtbaar of voelbaar?

- Hoe worden die verhalen of waarden zichtbaar gemaakt?
(bijv. door kunst, ontwerp, beleidstekst, ruimtelijke ingreep)
- Welke vormen werken verbindend, en welke sluiten mensen juist uit?
verbeelden als vorm van zeggenschap.

Inzicht in de kracht van vormgeving en symboliek zonder dat het decoratief wordt.

Hoe raken domeinen elkaar?

- Waar raken cultuur, sociaal domein en beleid elkaar in uw werk?
- Waar schuurt het tussen de ritmes van bewoners en die van instituties?
- Hoe kan wederkerigheid eruitzien: beleid dat reageert én uitnodigt?

gezamenlijk het tussenveld definiëren waar verbinding plaatsvindt.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

5 minuten

Pauze

Biografie van Culturele Ecosystemen

Shakespeare-theater

- Diever
- Uniek, geen parallel elders
- Landelijk/regionaal erkend

Havelte

- Woonplaats
- Geen erkenningen
- Exemplarisch voorbeeld esdorp
- 'Parel van Drenthe'

Landgoed Oldengaerde

- Rijksmonument, landelijk erkend
- Exemplarisch voorbeeld havezate

Erfgoed is per definitie verbonden aan dragende gemeenschappen en daarmee onvervreemdbaar. Maar die status kan veranderen door externe erkenningen.

cultureel ecosysteem Westerveld

ERFGOED

ONVERVREEMDBAAR

VERVREEMDBAAR

KROONJUWELEN

PARELS

Koloniën van Weldadigheid

- Unesco werelderfgoed
- Mondiaal erkend

Shakespeare-theater

- Diever
- Uniek, geen parallel elders
- Landelijk/regionaal erkend

Havelte

- Woonplaats
- Geen erkenningen
- Exemplarisch voorbeeld esdorp
- 'Parel van Drenthe'

Landgoed Oldengaerde

- Rijksmonument, landelijk erkend
- Exemplarisch voorbeeld havezate

→ Erfgoed is per definitie verbonden aan dragende gemeenschappen en daarmee onvervreemdbaar. Maar die status kan veranderen door externe erkenningen.

VITALITEIT POPULATIES

Toneelvereniging Diever

- >> vrijwilligers
- >> jongeren
- >> bezoekers
- Grenzen aan de groei

Koloniën Weldadigheid

- ≤ families (woningen)
- >> bezoekers
- > vrijwilligers

Esdorp Havelte

- >> militairen
- ≤ bezoekers
- ≥ vrijwilligers
- ≤ jongeren
- Woningbouw gewenst

Landgoed Oldengaerde

- < families
- < bezoekers
- < vrijwilligers
- < jongeren
- Revitalisering gewenst

➡ **Investeer op alle fronten vooral in de populaties: de dragende gemeenschappen.**

BIOTOPEN

veerkracht

← robuust

kwetsbaar →

Shakespeare-theater

- >> participatie
- >> exploitatie
- >> talentontwikkeling
- > zichtbaarheid
- >> creatief
- >> collectieve trots
- Onbeschermd status

Koloniën Weldadigheid

- > participatie
- >> exploitatie
- ≥ talentontwikkeling
- >> zichtbaarheid
- ≥ creatief
- > collectieve trots
- Beschermd Unescostatus

Havelte

- ≥ participatie
- ≠ exploitatie
- > zichtbaarheid
- ≤ creatief
- ≥ collectieve trots
- Beschermd dorpsgezicht

Oldengaerde

- ≤ participatie
- ≤ exploitatie
- < talentontwikkeling
- ≥ zichtbaarheid
- ≥ creatief
- ≥ collectieve trots
- Rijksmonument

→ De beschermingsstatus in de systeemwereld zegt niets over
veerkracht en robuustheid in de participatieve leefwereld

HABITAT

← iconisch

anoniem →

Koloniën Weldadigheid

- Alom present in landschap
- Meerdere sites
- Publieksfunctie
- Structurerend aanwezig

Shakespeare-theater

- Verscholen, komt tot leven bij voorstelling
- Karakteristiek terrein met iconische Globe
- Publieksfunctie
- Herkenbaar voor de liefhebber

Landgoed Oldengaerde

- Beeldbepalend
- Domein gereduceerd tot park
- Geen publieksfunctie
- Onderscheidend voor publiek

Esdorp Havelte

- Weinig markant voor buitenstaander
- Verstilte brinken en vergezichten
- Woon- en werkfunctie
- Charmant maar niet onderscheidend

→ Geen anonieme habitat in het ecosysteem hier,
probeer de iconen beter voor bezoekers te verbinden

MAATSCHAPPELIJK DEBAT

veilig

omstreden

Esdorp Havelte

- Schijn van ongereptheid
- Naoberschap en nabijheid
- ! landbouwtransitie
- ! dorpsuitbreiding

Landgoed Oldengaerde

- Natuur, groen, Drents Landschap
- Esthetica architectuur
- Rijk verleden, glorie
- ! elite: sociale verschillen
- ! andere waardering verleden

Shakespeare-theater

- Geen safe stories
- Diversiteit
- Knipogen naar actualiteit
- Engagement & provocatie
- ! anti-woke-debat

Koloniën van Weldadigheid

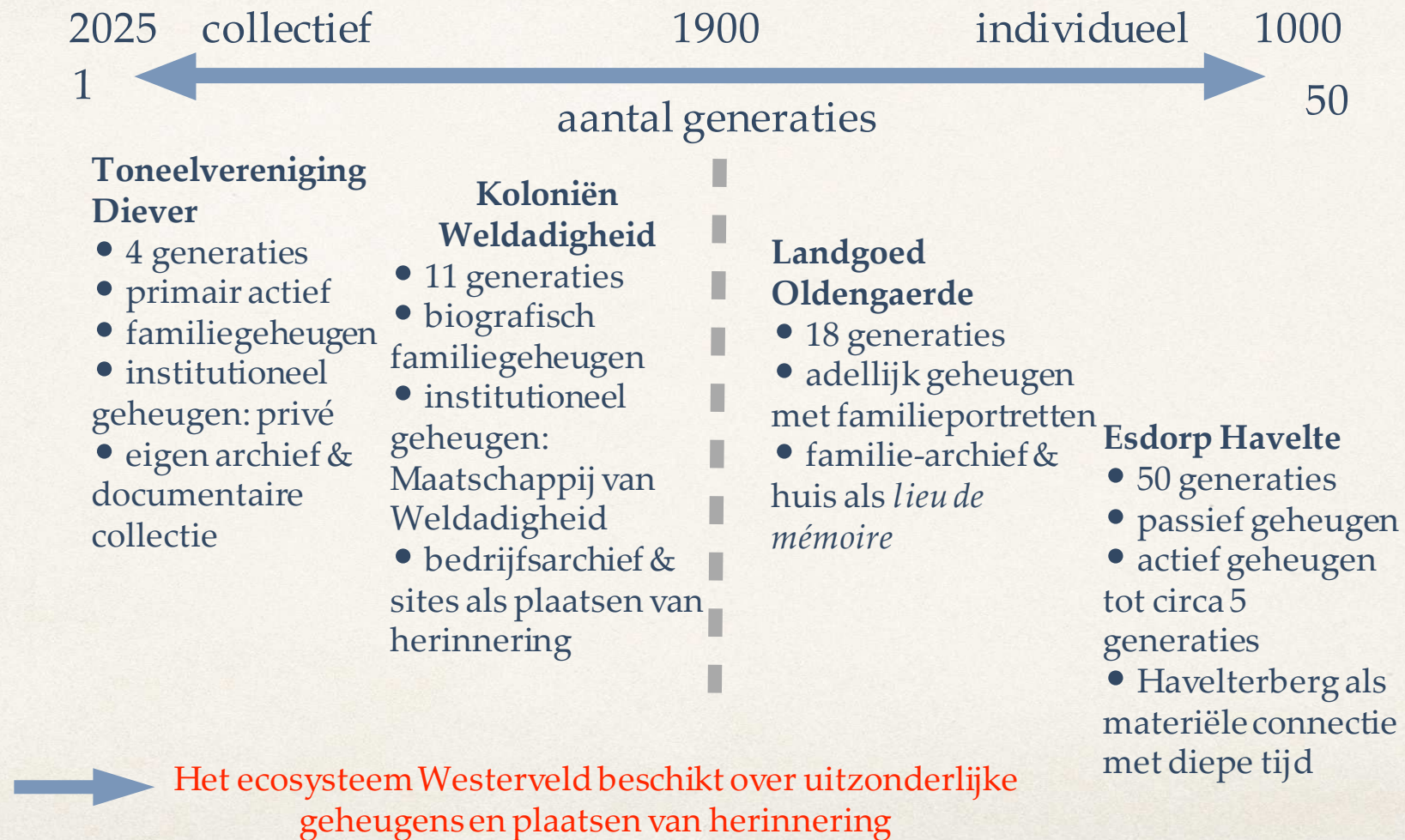
- Unesco, culturaliserend effect
- Markante architectuur
- ! Boek & musical Pauperparadijs
- ! historisch onrecht

Het maatschappelijk debat is veranderlijk: trots werd soms schaamte.

Maar omstreden betekent ook relevant; zoek de tegenstelling op i.p.v. deze te negeren.

Safe stories zijn vooral saai.

MAATSCHAPPELIJK GEHEUGEN

BESTEMMING

destination culture

(Wereld) erfgoed als de
MICHELIN-STERREN
van de cultuur

De reis waard

**

De omweg
waard

*

Interessant
als het op de route ligt

Het Unesco-label legt de lat hoog voor de publieksverwachting
en zorgt desgewenst voor een verveelvoudiging van het publiek.
Sterren krijgen en deze behouden vergt veel energie.

BESTEMMING

destination culture

Werelderfgoed als de
MICHELIN-STERREN
van de cultuur

(Koloniën van
Weldadigheid) Shakespeare-theater Havelterberg Oldengaerde

**

*

Het Unesco-label legt de lat hoog voor de publieksverwachting
en zorgt voor een verveelvoudiging van het publiek.
Sterren stralen beter in een zonnestelsel: een participatief ecosysteem

Het Verdrag van Faro in de systeem– & leefwereld

Een theoretische analyse bij wijze van conclusie

Westerveld, vrijdag 31 oktober 2025

Le Théâtre du Peuple in het dorp Bussang in de Vogezen, Frankrijk

Le Théâtre du Peuple in het dorp Bussang in de Vogezen, Frankrijk

Buurtdragers Buurtmakers

Naar een visie op het publieke leven

Jouke van der Werf, 19 november 2025

ZNSTD

PACT Zaandam Oost: Samenwerking van organisatie voor sociale en fysieke verbetering van Zaandam Oost

Vernieuwing en verdichting: Spaghettiflat wordt Poort van Oost

Poelenburg en Peldersveld: gezonde, moderne stedenbouw voor iedereen

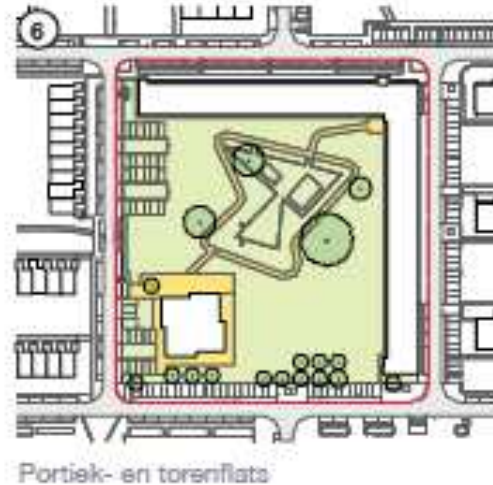
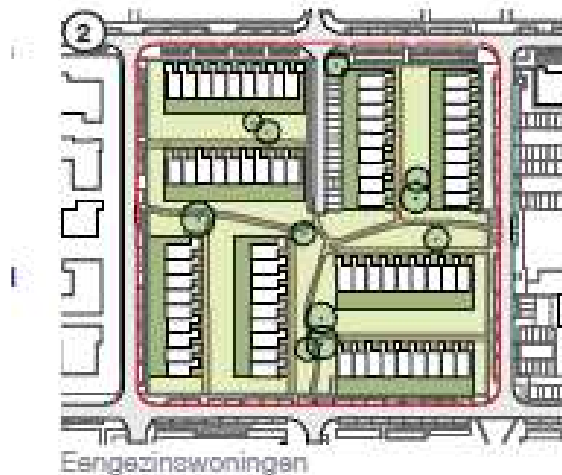

Open verkaveling, verschillende woningtypen

formeel en informeel netwerk van straten en paden

Lucht, licht en groen: nieuwe verkavelingstypen

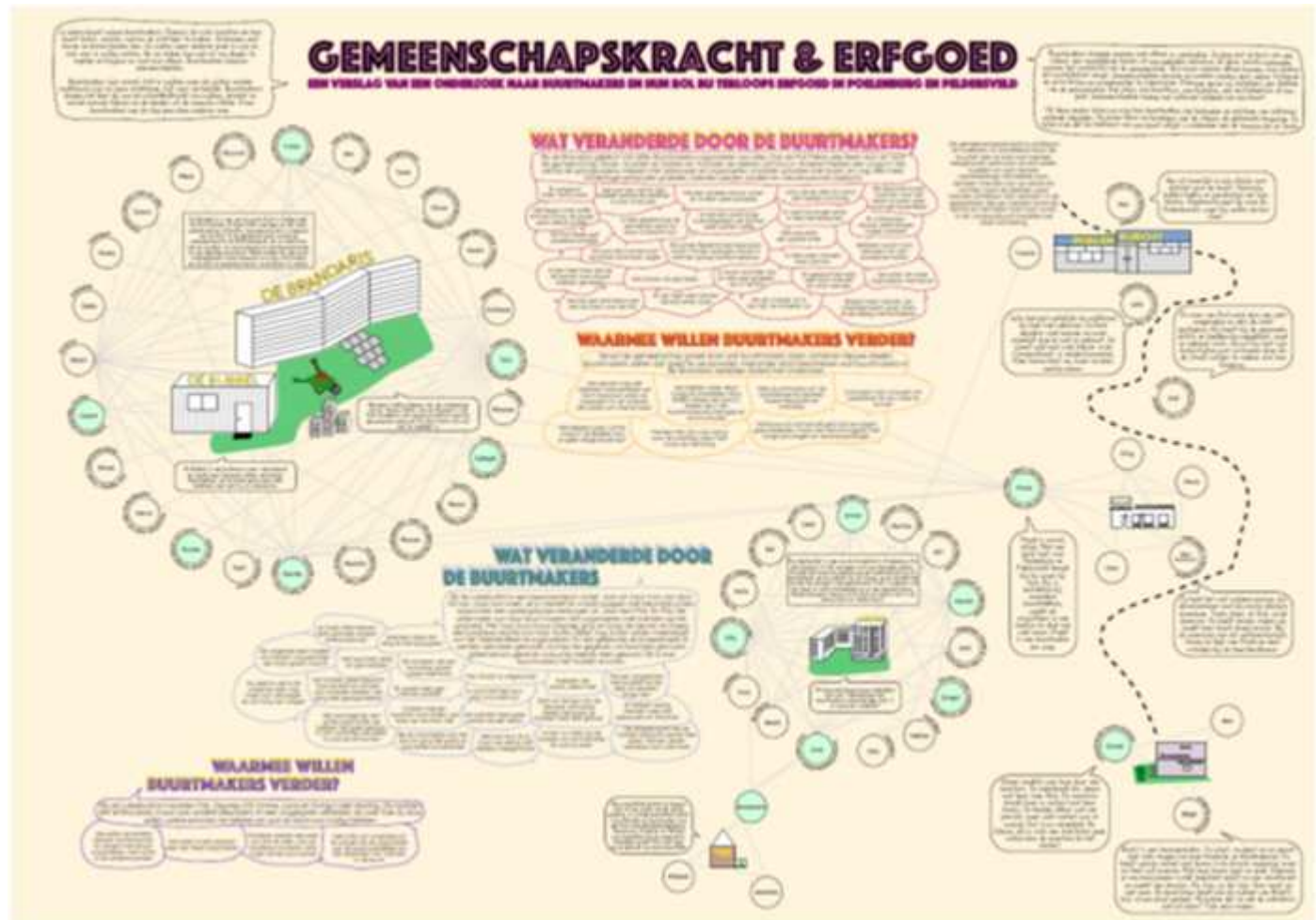

- Woningplattegrond en tuin met oriëntatie op de zon
- Tuinen op oost, west en zuid
- Overgang private en collectieve ruimte
- Ruime opzet met veel collectieve groen ruimtes

Buurtmakers: de vier bouwstenen van gemeenschapsvorming

Thuismakers Collectief:
Sander van der Ham/ Karen Welp

1. Eigenaarschap
2. Sociale netwerken
3. Rituelen en routines
4. Organisatie van routines en rituelen (buurthuizen, ontmoetingsplekken)

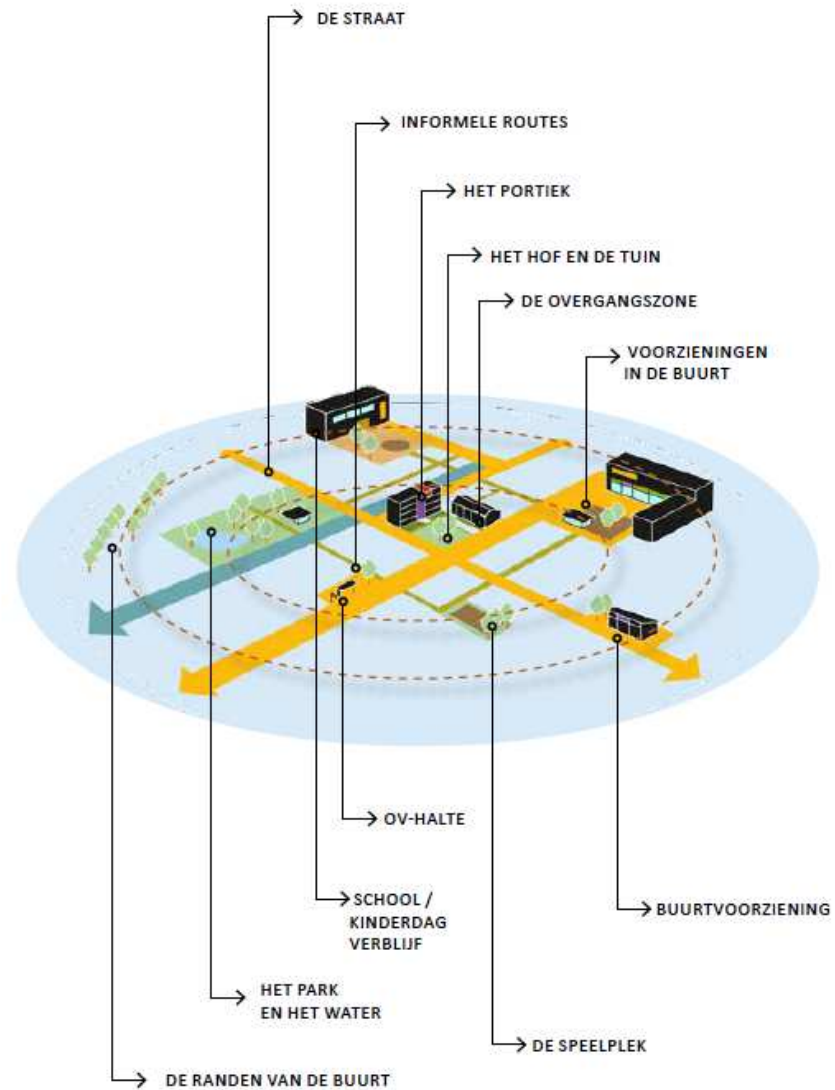

Brandaris Flat Fiesta

Initiatieven van Buurtmakers voor
Gezamenlijk evenement

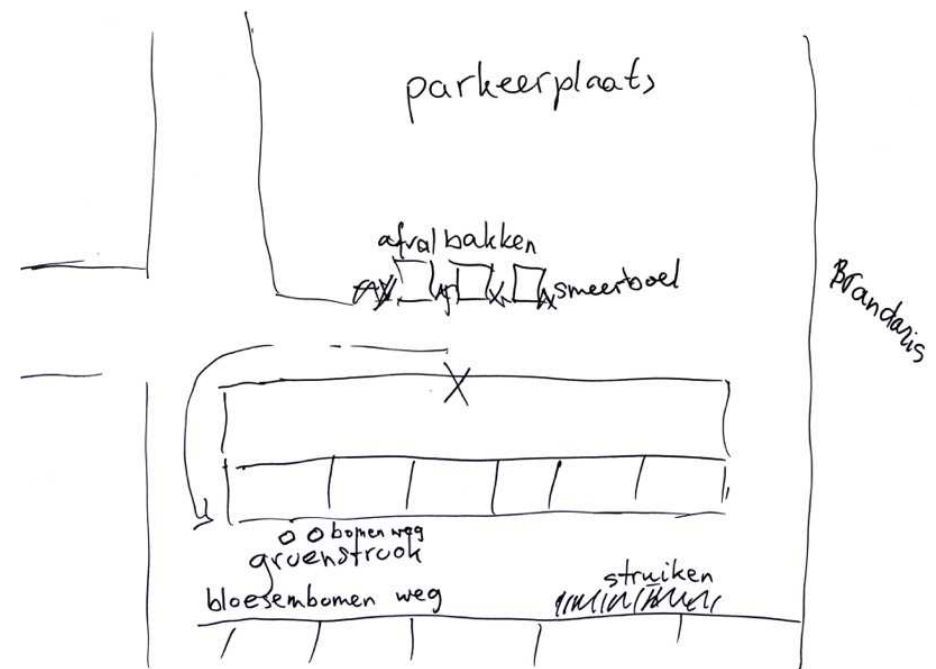
Buurtdragers: de methode

Ontwikkeld door Ivan Nio, Sociaal Geograaf
En Sociaal Bouwmeester, Groningen

‘Mental Maps’: gesprek over gebruik en waardering

Blokniveau: sociale netwerk

Wijkniveau

4 groepen: ouderen, Turkse gemeenschap, Jongeren, nieuwelingen

Kaart 1: plattegrond van een 74-jarige vrouw in Peldersveld. Ze woont al 38 jaar een eengezinswoning van een woningbouwvereniging. Er is sprake van een klein buurtgevoel dat alleen Peldersveld omvat. Ze heeft veel herinneringen aan plekken, scholen en voorzieningen die soms verdwenen zijn (zoals de Chinees in winkelcentrum Gibraltar). Haar zoon die in de buurt woonde is verhuisd naar een andere regio. Het groen is voor haar belangrijk (Darwinpark en Twiske). Ze bezoekt nog regelmatig een kerk in Kogerveld.

Kaart 2: Plattegrond van een 31-jarige vrouw met een Turkse achtergrond. Ze is opgegroeid op verschillende plekken in Poelenburg. Met haar man verhuisde ze naar een koopwoning in Peldersveld. Er wonen veel familieleden in Poelenburg. Haar buurtgevoel omvat heel Poelenburg-Peldersveld. Ze wandelt regelmatig met haar kinderen naar het Darwinpark. Ze mist in Peldersveld speelplekken. Ze doet boodschappen in winkelcentrum Gibraltar. Haar kinderen zitten ze op een (gemengde) school buiten de buurt.

- LEGENDA
- ROUTES
- recreatieve loop/hardlooperoute
 - fietsroute
 - autoroute
 - busroute
- PLEKKEN
- huis
 - huis kennis
 - speelplek
 - park
 - volkstuin
 - sportplek
 - balspel
 - zwembad
 - buurthuis
 - evenementenlocatie
 - horeca
 - kapper
 - winkels
 - gezondheidszorg
 - basisschool/kinderopvang
 - moskee
 - kerk
- WAARDERING
- hoog gewaardeerde plek
 - negatieve associatie
 - zwerfafval
 - transparant icoon = "vroeger" herinneringen

Buurtdragers in kaart

LEGENDA

ROUTES

  looproutes / recreatieve routes

 fietsroute

 autoroute en busroutes

 Park, openbaar

 Voorziening

 Centrum, publieke ruimte

 Voorziening

 Blok voorkant-achterkant

 Blok voorkant-voorkant

 Collectieve ruimte L-flat

 Paden

Buurtdragers: randvoorwaarden voor publieke familiariteit

Samenleven en Identiteit: verbonden met symbolen – winkels, erfafscheidingen, taal, vlaggetjes, rituelen.

Kijk je op blok niveau of op buurt of wijkniveau?

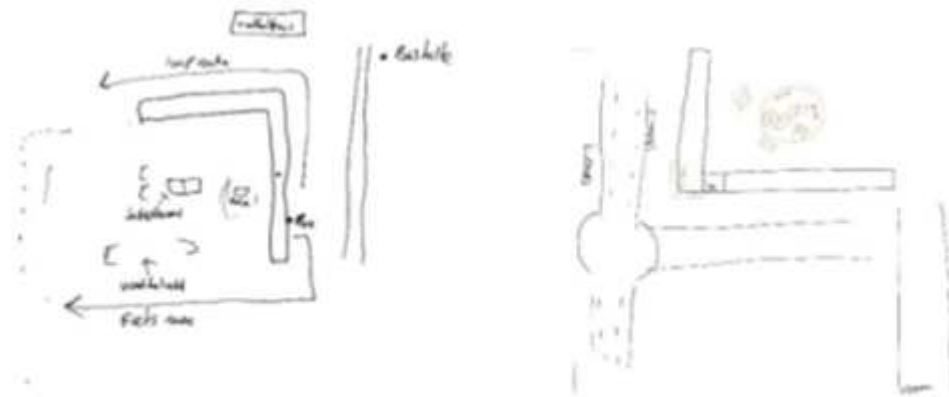
4 typen:

- Collectieve ruimten: groenstroken, grote grasvelden, voorplein flats
- Publieke plekken: Darwinpark, winkelcentra, bushaltes
- Voorzieningen: buurthuis en buurtkamer, basisscholen, bibliotheek, moskee, sportvoorzieningen
- Routes: bestemming en recreatief, ommetje, sociale netwerk,

Wijkniveau: Collectieve ruimtes:

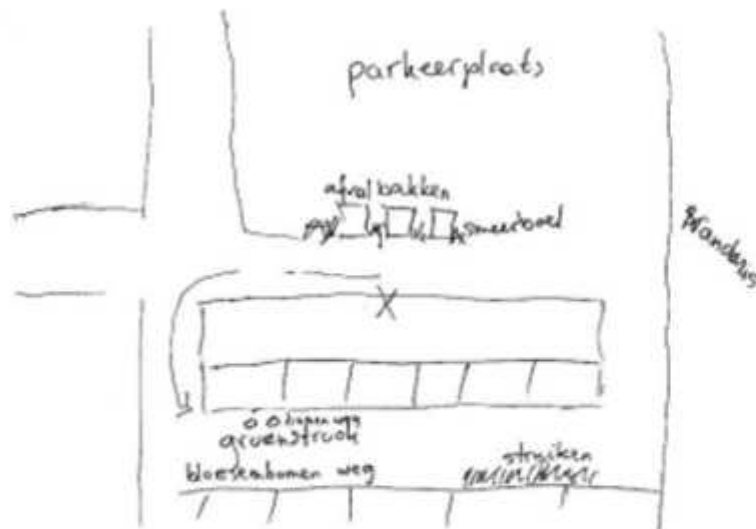
Groenstroken

Twee tekeningen van bewoners van L-flats. Beiden tekenden de grasvelden met speeltoestellen tussen de flats.

Grote grasvelden L flats

Groenstroken

Tekening van een bewoonster van een eengezinswoning grenzend aan een collectieve groenstrook. 'Er stond een rij prachtige bloesembomen, die stonden ook op de Twiskeweg. Ieder voorjaar was dat een feest als dat aan het bloeien was. En het was ook fijn tegen de inkijk. Het was hier vroeger de buurt van de roze bloesem.' (foto uit persoonlijk archief van bewoonster).

Wijkniveau: publieke ruimtes

Voorheen: diversiteit in winkelaanbod

Winkelcentra

Darwinpark

Bushaltes

Buurtdragers: voorzieningen

- Buurthuis en Buurtkamers
- Bibliotheek
- Hakan – kapper
- Sultan Ahmet Moskee
- Basisscholen

Buurtkamers

Hakan - Kapper

Bibliotheek (verdwenen)

scholen

Buurtdragers: bestemmingsroutes en recreatieve routes

Functioneel wandelen

Recreatief wandelen

Architectuur van de alledaagse attentheid

- Bevorderen van lichte interacties: knooppunten in het dagelijks leven
- Balans tussen fysieke nabijheid en sociale afstand
- Collectieve ruimtes: schaal, inrichting, gebruik, beheer, gevoel van eigenaarschap
- Overgangen tussen binnen en buiten
- Goed beheer en persoonlijke aandacht

Landelijk Samenwerkingsverband Actieve bewoners

”Het project is bedoeld voor initiatieven die met elkaar in gesprek willen gaan om samen betekenisvolle plekken in de buurt in kaart te brengen. Het maakt niet uit of jullie al eens iets gedaan hebben met gebouwen of erfgoed. Je kunt ook onderzoeken of dit een goede manier is om een andere blik op de wijk te werpen.”

4 plekken:

- Deventer: Rozengaard
- Maastricht: leeuwenpark
- Den Haag: Laakkwartier
- Zeist: Zeist-Noord

Deventer: Rozengard

Wat hebben ze gedaan/gaan ze doen?

- Het historische gebruik van de ruimte in stand houden door een gebiedscoöperatie op te richten.
- Bepalen van de waarde van het gebied, niet alleen economisch.
- Deze zomer wordt er een alternatieve zienswijze gepresenteerd.

Drie observaties:

- Wat aandacht heeft groeit
- Geen duurzame en gelijkwaardige plek aan tafel in de ontwikkeling van het gebied.
- Historisch perspectief benutten om andere waardes toe te voegen.

Uitnodiging

Namens de gebiedscoöperatie nodigen wij u van harte uit voor een bijeenkomst op de Rozengard. Hierbij gaan we kijken en luisteren naar de geschiedenis en het (culturele) erfgoed van de groene strook langs het spoor in Voorstad Oost, bekend als De Rozengard.

Het is de eerste bijeenkomst in een reeks van 8 waarin we met alle betrokkenen langs verschillende invalshoeken kennis verzamelen en verspreiden over de waarde van ons gebied. We willen het gebied zichtbaarder maken, aangeven hoe bijzonder de Rozengard is en stap voor stap de steun voor het behoud van dit groene gebied vergroten.

Wij willen - door het betrekken van mensen bij de historie en toekomst van Voorstad Oost - bereiken dat men gaat inzien dat het gebied meer is dan een stuk grond langs het spoor. Dat het cultureel erfgoed is, dat het ecologisch waardevol is, dat het een wezenlijke sociale functie vervult in de buurt en een bron van inspiratie is voor mensen die erbij betrokken zijn.

Programma:

Maastricht: Leeuwenpark

Wat hebben ze gedaan?

- Herontwikkeling leeuwenpark.
- Met gemeente enquête ontwikkeld en hieruit kwamen duidelijke conclusies naar voren.
- Start van gesprekken over definitief ontwerp.

Drie observaties:

- Contact met de gemeente wisselde in het proces.
- Openbare plekken zijn ook relevant.

Zeist-West: museum van de wijk

Wat hebben ze gedaan?

- Stadslab op wielen.
- Bewoners hebben zelf plekken aangewezen.
- Opening van het 'museum van de wijk' was op 28 september.

Drie observaties:

- De clomp is een belangrijke fysieke plek maar het eigen huis ook.
- Veel plekken in de openbare ruimte zijn belangrijk.
- Gemeente ondersteunt het initiatief, vervolgstappen zijn er nu nog niet.

Den Haag: Laakkwartier

Wat hebben ze gedaan?

- Het 'oude' opnieuw onder de aandacht brengen.
- Samenwerking met veel partijen in de buurt.
- **Drie observaties:**
- Eén gemeente, verschillende rollen.
- Hoe bouw je een breder netwerk?
- Wie heeft er echt wat te zeggen?

Conclusies

Zijn er nog
vragen?

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Workshops

Zaal	Begeleiding	Onderwerp
<u>Drentse Aa</u>	LSA Bewoners: Vincent Jacobs Gem. Zaanstad: Jouke van der Werf	Plekken van betekenis
<u>Stelling v. A'dam</u>	Buro Bouwrituelen Imke en Renske van Dillen	Bouwrituelen
<u>Kinderdijk</u>	Reizend Leercircus Nicole van Dijk	Erfgoedpraktijken die betekenis geven aan de leefomgeving: hoe borg je iets wat voortdurend verandert?
<u>Waddenzee</u>	Gem. Westerveld Bernard Stikfort	Biografie van culturele ecosystemen: welke erfgoedgemeenschap vertegenwoordig jij?